

C.G. Jung

OPERE COMPLETE
14 / 2

**MYSTERIUM
CONIUNCTIONIS**

**CERCETĂRI ASUPRA SEPARĂRII ȘI UNIRII
CONTRASTELOR SUFLETEȘTI ÎN ALCHIMIE**

Traducere din limba germană de
Daniela Ștefănescu

MACHETAREA ȘI COPERTA SERIEI
Faber Studio (Silvia Olteanu și Dinu Dumbrăvian)

DTP
Cristian Claudiu Coban

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JUNG, CARL GUSTAV

Opere complete / C. G. Jung ; trad. din lb. germană de Dana Verescu ; cuv. înainte de Vasile Dem. Zamfirescu. - București : Editura Trei, 2003- vol.

ISBN (10) 973-8291-61-5 ; ISBN (13) 978-973-8291-61-4

Vol. 14. Partea 2 : *Mysterium Coniunctionis : Cercetări asupra separării și unirii contrastelor sufletești în alchimie* / trad. Daniela Ștefănescu. – 2006 - Bibliogr. - ISBN(10) 973-707-079-8 ; ISBN (13) 978-973-707-079-1

I. Ștefănescu, Daniela (trad.)

159.964.2

159.9

Această ediție este bazată pe volumul 14/II (*Mysterium Coniunctionis: Untersuchungen über die Trennung und Zusammensetzung der seelischen Gegensätze in der Alchemie*), din C.G. Jung, *Gesammelte Werke*, Walter-Verlag, Solothurn și Düsseldorf, 1995, ingrijit de Lilly Jung-Merker și dr. phil. Elisabeth Rüf. Pentru textul lui Jung la această ediție:

Copyright © Patmos Verlag GmbH & Co. KG, Walter-Verlag,
Düsseldorf / Germany, 1995

© Editura Trei, 2006 — pentru prezenta ediție în limba română

O.P. 17, C.P. 0490, București
Tel.: +4 01 300 60 90
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN: 973-707-079-8
ISBN (13): 978-973-707-079-1

CUPRINS

IV	REX ȘI REGINA.....	7
1.	Introducere	7
2.	Aur și spirit	12
3.	Transformarea regească	16
4.	Însănătoșirea regelui (Cantilena Riplaei)	27
5.	Latura întunecată a regelui	96
6.	Reglele ca <i>anthropos</i>	113
7.	Legătura dintre simbolul regelui și conștiință.....	127
8.	Problematica religioasă a regenerării regelui	140
9.	Regina	153
V	ADAM ȘI EVA	160
1.	Adam ca substanță arcană	160
2.	Statuia	171
3.	Adam ca prim adept	180
4.	Caracterul contradictoriu al lui Adam	191
5.	„Vechiul Adam“	201
6.	Adam ca totalitate	204
7.	Transformarea	213
8.	Rotundul, capul și creierul	228
VI	CONJUNCȚIA.....	258
1.	Concepția alchimică a unirii contrariilor	258
2.	Trepte ale conjuncției	273
3.	Producerea chintesenței.....	283
4.	Sensul procedurii alchimice	289
5.	Interpretarea psihologică a procedurii	295

6. Cunoașterea de sine	306
7. <i>Monocolus</i>	317
8. Conținutul și sensul primelor două etape ale conjuncției	339
9. Treapta a treia a conjuncției: <i>unus mundus</i>	358
10. Sinele și îngădirea gnoseologică.....	369

CUVÂNT DE ÎNCHEIERE.....	381
--------------------------	-----

BIBLIOGRAFIE	385
A. Culegeri de tratate alchimice ale unor autori diferenți	385
B. Bibliografie generală	392

IV

REX ȘI REGINA

1. INTRODUCERE

În decursul cercetărilor de până acum am întâlnit deja de multe ori perechea regală și mai cu seamă figura regelui, ca să nu mai vorbim de materialul care a fost prezentat în *Psihologie și alchimie* (*Psychologie und Alchemie*) pe această temă. După modelul regatului lui Cristos în concepția bisericească, *rex* joacă și în alchimie un rol central, aşa încât nu poate fi dat în mod ușuratic la o parte ca simplă metaforă. Motivele mai profunde care justifică o tratare ceva mai amănunțită a acestui simbol au fost indicate încă în *Psihologia transferului* (*Psychologie der Übertragung*). Regele reprezintă personalitatea distinsă care, fiind înălțată dincolo de limitele obișnuitului, devine purtătoarea mitului, adică a afirmațiilor inconștientului colectiv. Aceasta se exprimă chiar și pur în exterior prin parafernele regatului: coroana instituie o legătură cu soarele strălucitor. Mantia presărată cu pietre prețioase corespunde firmamentului înstelat. Mărul regesc este o imagine a globului pământesc. Tronul înălțat îl plasează pe rege sus, deasupra mulțimii. Formula de adresare „majestate“ îl apropiе de zei. Cu cât pătrundem mai adânc în istorie, cu atât devine mai clară și evidentă divinitatea regelui. Până foarte curând mai exista harul divin al regelui.

Cezarii romani au uzurpat egalitatea cu Dumnezeu și au cerut un cult corespunzător al personalității. Regatul Asiei Anteriorare se bazează conform esenței sale mai degrabă pe premise teologice decât politice. Psihul poporului se revelează acolo ca adevărată și ultimă justificare pentru regatul divin: regele este bineînțeles izvorul magic al bunăstării și al prosperității întregii comunități formate din om, animal și plantă; din el se revarsă viața și prosperitatea supușilor, înmulțirea cirezilor și rodnicia pământului. Importanța regatului nu este o invenție ulterioară, ci un a priori psihic, care ajunge până în adâncimea primitivismului și a preistoriei, echivalând de aceea unei revelații naturale a structurii psihice. Faptul că revendicăm pentru acest fenomen temeiuri de finalitate raționale înseamnă numai pentru concepția noastră ceva, nu și pentru psihologia primitivă care pornește într-o măsură nebănuite mai mare de la premise pur psihice și inconștiente decât concepția noastră orientată după factorul obiectiv.

2 Dezvoltarea teologiei regatului care ne este nouă cea mai cunoscută, fiind desigur și cea mai amplă, o găsim în vechiul Egipt, și aceste concepții sunt cele care au pătruns în principal prin intermediul grecesc în evoluția spirituală a popoarelor occidentale. Regele este o încarnare a divinității¹ și un fiu de zeu². În el sălășuiește forța de viață și de procreare divină, Ka, adică zeul se procrează singur într-o mamă divină omenească și este născut de ea ca om-zeu.³

¹ Un bărbat de pe Fidji i-a explicat lui HOCART: „Only the chief was believed in: he was by way of being a human god. [Se credea numai în căpetenie: după felul său de a fi era un om-zeu.] (*Kings and Counsellors*, p. 61) „... we must always bear in mind that the king is the god or gods“ [...] trebuie să avem mereu în vedere că regele este zeul sau zeii] (*loc. cit.*, p. 104).

² Faraonul este fiul zeului creator. „La anumite ceremonii se reunifică însă «fiul» cu «tatăl» divin în mod cultico-mistic“ (JACOBSON, *Die dogmatische Stellung des Königs in der Theologie der alten Ägypter*, p. 46).

³ Amun, zeul-tată, se reunește cu „Thutmosis I într-o singură făptură, pentru a-l crea astfel ca «tată» cu regina pe «fiul» divin“ (JACOBSON, *loc. cit.*, p. 17). Sau regele trăiește după moartea sa mai departe ca „Horus, fiul lui Hathor“ (*loc. cit.*, p. 20). Un text de piramidă spune despre faraon: „M<erenre> este cel mare, fiul (?) celui mare, născutu-l-a Nut“ (*loc. cit.*, p. 26). Ka-Mutef face din regină

Rex și regina

Ca om-zeu regele se pune chezaș pentru creșterea și prosperitatea țării și poporului⁴, luând asupra sa și să fie ucis dacă timpul i-s-a împlinit, adică dacă forța sa de procreare este epuizată.⁵

mama zeiță (*ibidem*). La niște reprezentări asemănătoare ne trimit și numele regești caanitice Adoni-bezek și Adoni-zedek, care indică o identificare cu zeul-fiu al lui Iștar, Adonis. FRAZER (*The Golden Bough*, IV: „Adonis, Attis, Osiris“, p. 14), din care extrag această notiță, remarcă: „Adoni-zedek means «lord of righteousness», and is therefore equivalent to Melchizedek, that is, «king of righteousness», the title of that mysterious king of Salem and priest of God Most High.“ [A. înseamnă „domn al dreptății“ și este de aceea echivalent cu M., „rege al dreptății“, titlul aceluia rege misterios de la Salem și preot al Zeului Suprem.]

⁴ La locuitorii de pe Insulele Fidji regele se numește „The Prosperity of Land“. „When the great chief entitled «Lord of the Reef» is installed they pray: ... «Let the fields resound, the land resound... Let the fish come to land; let the fruit trees bear; let the land prosper.»“ [Când marea căpătenie, numită „Domnul Recifului“, este instalată, ei se roagă: „Să răsune câmpurile, să răsune țara... Să vină peștii la mal; să rodească pomii fructiferi, să prospere țara.“] (HOCART, *loc. cit.*, p. 61)

⁵ FRAZER, *loc. cit.*, p. 531 și urm. Uciderii, respectiv jertfiri, îi urmează sfâșierea. Exemple clasice sunt Osiris și Dionysos. Cf. FIRMICUS MATERNUS, *Liber de errore prof. relig.*, 2, 2, p. 76: „... occidit Osirim artuatimque laceravit et per omnes Nili fluminis ripas miseri corporis palpitantia membra proiecit“ [...] el l-a ucis pe Osiris și l-a sfâșiat din încheiuri și a aruncat membrele care încă zăvaneau ale trupului nefericit în apă la toate malurile Nilului]. Același autor despre Dionysos (7, 7): „Nam Liberum ad Solem volunt referre commenta Graecorum... qui vidit puerum solem? quis fecellit? quis occidit? quis laceravit? quis divisit? quis membris eius epulatus est?... sed et errorum istum physica sursum volunt ratione protegere: indivisam mentem et divisam, id est τὸν ἀμέριστον καὶ τὸν μεμέρισμένον, hac se putant posse ratione venerari.“ [Căci comentariile grecilor vor să-l raporteze pe Dionysos la soare... cine l-a văzut pe Tânărul zeu al soarelui? cine l-a înselat? cine l-a ucis? cine l-a sfâșiat? cine l-a divizat? cine a mâncat din membrele lui?... dar ei vor să acopere și această eroare prin temeiuri naturale: <ar însemna> spiritul universal indivizibil și divizibil, adică, cel nedivizat și divizat; sub acest pretext ei cred că-l pot venera.] În acest context se încadrează desigur și zeul taur al celui de-al unsprezecelea gau subegiptean: el se numește „divizatul“ și a fost în orice caz pus în epoci ulterioare în legătură cu Osiris. Cel de-al unsprezecelea gau a fost de aceea proscris (KESS, *Der Götterglaube im alten Ägypten*, pp. 12 și 258).

[Citatele din limba latină care apar în acest volum au fost traduse după tălmăcirea lor în limba germană, aparținând parțial editorului, parțial autorului — N. t.]

³ Tatăl și fiul sunt identici⁶, și după moarte regele devine iarăși zeul-tată⁷, căci Ka al său este și el identic cu tatăl⁸. Ka este alcătuit, ca să zicem așa, din sufletele ancestrale ale regelui, dintre care sunt cinstiți⁹ regulat paisprezece de către rege, corespunzător celor paisprezece Ka ale zeului creator.¹⁰ După cum regele corespunde pe plan omenesc zeului-fiu, așa corespunde Ka al său creatorului divin, Ka-Mutef¹¹, ceea ce înseamnă „taurul mamei sale“. Mama regină corespunde mamei zeilor (de exemplu Isis).

4 Există acum, aşadar, o dublă trinitate ciudată: pe de o parte o serie pur divină, zeul-tată – zeul-fiu – Ka-Mutef, pe de alta o

6 „... fiul este consubstanțial cu tatăl“ (JACOBSON, loc. cit., pp. 17 și 46).

7 Regele morț și reînviat este apelat ca Amun, care bea laptele lui Isis (JACOBSON, loc. cit., p. 41).

8 Zeu, rege și Ka formează ca să zicem așa o trinitate ca forță paternă, filială și de procreare (JACOBSON, loc. cit., p. 58).

9 Corespunzător celor 14 Ka ai lui Rê sunt prezentate la procesiuni statuile a 14 strămoși regești. Ele sunt încarnările ce au precedat regelui ale zeului-tată, care s-a produs din nou și în el (JACOBSON, loc. cit., pp. 28, 32, 62 și 67). BAYNES spune în acest sens: „The safe-guarding power of the continuity of tribal authority and tradition from earliest times is concentrated by means of mass-projection upon the person of the king. The distant heroic ancestors, the mighty figures of the mythic past are alive and present in the person of the king. He is the master symbol just because he is living history.“ [Forță care menține continuitatea autorității și tradiției tribale din timpurile cele mai vechi este concentrată prin proiecție de masă asupra persoanei regelui. Strămoșii eroici îndepărtați, figurile puternice ale trecutului mitic sunt vii și prezente în persoana regelui. El este simbolul principal, pur și simplu pentru că el este istorie vie.]

10 În acest context trebuie menționat că Typhon îl sfâșie în 14 bucăți pe Osiris cel mort (PLUTARCH, *Isis und Osiris*, 18, p. 29). „Sfâșierea lui Osiris în 14 bucăți indică zilele descreșterii de la luna plină la luna nouă“ (loc. cit., 42, p. 74). JACOBSON (loc. cit., p. 67) face trimiterea la „Cartea neamului“ lui Isus (*Mat. 1, 1–17*), unde se spune în versetul 17: „Așadar, peste tot, de la Avraam până la David sunt paisprezece neamuri; de la David până la robia din Babilon sunt paisprezece neamuri și de la robia din Babilon și până la Christos sunt iarăși paisprezece neamuri.“ Această construcție este cam forțată din considerent față de numărul 14. Despre cei 14 strămoși ai faraonului, JACOBSON spune (*ibidem*): „Căci acolo se recunoaște de fiecare dată clar intenția conștientă de a face să iașă numărul 14.“

11 JACOBSON, loc. cit., p. 38.

Rex și regina

serie omenesc-divină, zeul-tată – omul zeul-fiu (faraonul) – Ka al regelui. În primul caz tatăl se transformă în fiu și fiul în tată prin intermediul forței de procreare a lui Ka-Mutef. *Cele trei făpturi sunt identice*. A doua serie, cea omenesc-divină, care este, de asemenea, legată prin identitate într-o unitate, reprezintă apariția zeului în lumea pământească.¹² Mama divină nu este inclusă în treime; ea stă în afara ei datorită făpturii ei ba numai divine, ba numai omenești. În acest context trebuie menționată amuleta egipteană târzie a trinității, care a fost publicată de SPIEGELBERG: Horus și Hathor stau unul în fața celuilalt și între ei și peste ei plutește un șarpe înaripat. Cele trei zeități țin toate semnul *ankh* (viață). Inscriptia de pe amuletă este: Εἰς Βάιτ, εἰς Ἀθώρ, μία τῶν βία, εἰς δὲ Ἀκῶρι χαῖρε πάτερ κόσμου, χαῖρε τρίμορφε Θεός: (Unul este Bait, unul Hathor, unul Akori, una este forță lor. Fii salutat, tată al lumii, fii salutat zeu cu trei înfațișări.) Bait este Horus. Amuleta este triunghiulară. Ar putea proveni din secolul I sau II p. Chr. SPIEGELBERG spune: „După părerea mea, această epigramă emană, în ciuda formei ei grecești, spirit egiptean de tip elenist și nu conține nimic creștin. Dar s-a născut dintr-un spirit care și-a adus contribuția la dezvoltarea dogmei creștine a Trinității.¹³ Trebuie să fac observația că imaginile „conjuncției“ [în textul lui Jung; *Konjunktion — N. t.*] din *Rosarium philosophorum* (Rex-Regina –

12 JACOBSON (loc. cit.) accentuează homousia [consubstanțialitatea — N. t.] tatălui, a fiului, a regelui Ka și a lui Ka-Mutef (loc. cit., pp. 38, 45 și urm. și 62). El menționează (p. 65) pentru elucidarea lui Ka-Mutef ca model la figura lui ὄγυιον πνεῦμα cea de-a 53-a întrebare din *Catechismul de la Heidelberg*: „... că el, «Sfântul Duh», este Dumnezeu etern aidoma Tatălui și Fiului. Pe de altă parte, că îmi este dat și mie“ (ca un Ka personal). Tot așa menționează JACOBSON anecdota despre Cristos în *Pistis Sophia*, unde Sfântul Duh apare ca dublu al lui Cristos (deci ca adevarat Ka). El intră în casa Mariei care îl confundă mai întâi cu Isus. Dar el întreabă: Unde este Isus, fratele meu, ca să-l întâlnesc? Ea îl crede însă o fantomă și îl leagă de piciorul patului. Isus apare și el, îl recunoaște și devine unul cu el (*Pistis Sophia*, 61, 20 și urm., p. 89).

13 SPIEGELBERG, *Der Gott Bait in dem Trinitäts-Amulett des Britischen Museums*, pp. 226 și 227.

columba Sancti Spiritus) corespund exact schemei amuletei. (Cf. seria completă din *Psihologia transferului*.)

2. AUR ȘI SPIRIT

5 Analogia izbitoare dintre anumite reprezentări alchimice și dogmatica creștină nu este întâmplătoare, ci este condiționată de tradiție. Din cea din urmă sursă provine o bună bucată de simbolistică regală. Așa cum dogmatica creștină rezultă parțial din credința populară egipteano-elenistă (și din filosofia iudeo-elenistă a unui FILON), tot așa și alchimia. Proveniența ei nu este pur creștină, ci în parte păgân-gnostică. Tratatele ei cele mai vechi aparțin ultimei sfere, ca tratatul COMARIOS (secolul I?), scrierile lui DEMOCRIT (sec点缀 I-II) și ale lui ZOSIMOS (secolul III). Titlul unuia dintre tratatele celor din urmă este¹⁴: Βίβλος ἀληθῆς Σοφε Αἰγυπτίου καὶ θείου Ἐβραίων κυρίου τῶν δυναμέων Σαβαούθ (Adevărata carte a lui Sophe¹⁵, egipteanul și domnul divin al evreilor de la forțele Sabaoth). BERTHELOT îl consideră pe ZOSIMOS adevărătul autor, ceea ce este foarte posibil. În această scriere este vorba despre o cunoaștere (ἐπιστήμη) și o înțelegcione (σοφία), care provin din epoca primitivă (ἐκ τῶν αἰώνων):

„Independentă (ἀβασίλευτος) și autonomă (οὐτόνομος) este nașterea ei, imaterială (ἀνλός) este ea și nu caută nici unul dintre trupurile materiale și complet coruptibile¹⁶. Căci ea acționează fără să sufere (ἀποθῶς). La cererea unei ofrande reiese însă simbolul chimiei din creația lumii

¹⁴ A se vedea BERTHELOT, *Alch. grecs*, III, xli, p. 211. Cf. Ms. 2, 327 (Bibl. nat., Paris), fol. 251 (BERTHELOT, *Les Origines de l'alchimie*, p. 58).

¹⁵ „Sophe“ este după BERTHELOT o variantă a lui Cheops-Souphis. El citează un pasaj din rezumatul lui AFRICANUS (sec. al III-lea) la EUSEBIUS: „Regele Souphis... a scris o carte sfântă, pe care am cumpărat-o în Egipt ca pe un lucru foarte valoros“ (*Les Origines de l'alchimie*; *ibidem*).

¹⁶ Textul conține cuvântul παναφθόρων, care ar putea fi înlocuit ca sens prin παμφθόρων. BERTHELOT traduce în mod corespunzător prin „corruptibles“.

pentru cei ce salvează și purifică sufletul divin încătușat în elemente sau mai degrabă pneuma divină, care este amestecată cu carne. Asemenea soarelui, floarea focului și soarele celest și ochiul drept al lumii, aşa este și cuprul, când devine floare prin curățire, un soare pământesc, un rege pe pământ, ca soarele pe cer.¹⁷

De aici, ca și din textul următor (necitat aici), reiese clar că „simbolul chimiei“ (τὸ σύμβολον τῆς χημείας) și regele nu sunt altceva decât aurul, regele metalelor.¹⁸ În același timp, devine la fel de clar că aurul rezultă numai prin eliberarea sufletului divin sau a pneumei din cătușele „carnii“ (σάρξ). Ar fi corespuns fără îndoială mai bine așteptării raționale dacă textul ar fi conținut în locul cuvântului „carne“, eventual „minereu“ sau „pământ“. Deși elementele sunt menționate ca închisoare a psihicului divin, prin aceasta este totuși sugerată doar natura, *physis* în general, și anume nu doar pământ și minereu, ci și apă, aer și foc, și se mai adaugă „carnea“, o expresie care înseamnă în secolul al III-lea deja la modul foarte general „lumea“ în sens moral, adică în contrast cu spiritul, și nu numai corpul omenesc. De aici rezultă fără echivoc că chrysopoeia (făurirea aurului) trebuie gândită ca o operațiune care merge paralel cu procesul fizic și care este așa-zis independentă de acesta. Transformarea moral-spirituală nu este numai independentă de procedura fizică, ci apare chiar drept *causa efficiens* a sa. De aici se explică și limbajul potențat pneumatic, care nu ar fi adekvat unei proceduri pur chimice. Psihicul prins anterior în elemente și spiritul divin deghizat în carne depășesc imperfecțiunea fizică și se înveșmântează oarecum în materialul cel mai distins, aurul regesc. Astfel, aurul „filosofic“ este un fel de întruchipare a psihicului și pneumei, ambele însemnând „spiritul vieții“. Este în fapt un „aurum non vulgi“, un așa-zis aur viu care corespunde în orice privință *lapis-ului*. Căci și acesta este o ființă vie cu *corpus*, *anima* și *spiritus*, fiind de aceea ușor de personificat ca o făptură divină sau ca

¹⁷ BERTHELOT, *Alch. grecs*, III, XLII, 1, p. 213

¹⁸ Desigur, acest lucru mai este valabil și pentru alchimia târzie. Astfel, KHUNRATH (*Von hyl. Chaos*, p. 338) definește regele ca aur separat din argint.

un om „exceptional“, de exemplu un rege, care este considerat din vechime un zeu încarnat.¹⁹ Tocmai ZOSIMOS a oferit în această pri-vință o imagine primordială sub aspectul *anthropos*-ului divin, care atinsese în acel timp din punct de vedere filosofic precum și religios o însemnatate decisivă; și anume atât în cercuri orientate creștin cât și în cele orientate mitric. Stau mărturie nu numai Scriptura, ci și monumentele mitrice și fragmentele gnosticilor. De la ZOSIMOS deținem expuneri mult mai lungi pe această temă.²⁰ Ideile acestui autor au fost concludente în mod direct și indirect pentru întreaga orientare filosofico-gnostică ulterioară a alchimiei. În-trucât am tratat această temă în amănunt în *Psihologie și alchimie*, pot renunța aici să o mai expun pe larg. Este însă indicat să fac trimitere la ea în măsura în care pasajul amintit mai sus reprezintă din câte știu eu mențiunea cea mai timpurie a regelui. Egipteanul ZOSIMOS era cu siguranță familiarizat cu mistica regelui, care a mai cunoscut o nouă înflorire și sub cezarii romani, așa că i-a fost ușor să transfere acea identitate a pneumei și regelui divin și în practica

¹⁹ Rex ca sinonim al *lapis*-ului: „Philosophorum lapis et Chimicus Rex“. (*Aquarium sapientum*, în: *Mus. herm.*, p. 119) În simbolurile LAMBSPRINCKIENE el este pur și simplu substanța arcană desăvârșită: „Hostes meos omnes superavi et vici,/ Venenosumque draconem pedibus meis subegi,/ Sum Rex eximus et dives in terris. ... Hinc mihi Hermes nomen sylvarum domini tribuit.“ [Mi-am învins și întrecut dușmanii și am călcăt în picioare dragonul otrăvitor. Am devenit regele cel mai mare și bogat de pe pământ... De aceea mi-a dat Hermes numele de „domn al pădurii“.] (*Mus. herm.*, p. 358) „Lapis philosophorum est rex de coelo descendens.“ [Piatra filosofală este regele care coboară din cer.] (*Consilium coniurgii*, în: *Ars chem.*, p. 61) La THEOBALDUS DE HOGHELАНDE (*De alch. diff.*, în: *Theatr. chem.*, 1602, I, p. 162) găsim desemnarea ciudată a *lapis*-ului drept „homo galeatus et altus“ [omul mare și cu coif] alături de „Rex diadematate rubeo coronatus“ [regele încoronat cu diademă]. „Princeps lapis“ [domnitorul *lapis*] la MYLIUS, *Phil. ref.*, p. 17. „Denique... videbis, Lapidem Philosophicum Regem nostrum, et Dominum Dominantium, prodire, ex sepulchri vitrei sui thalamo ac throno, in scenam mundanam hanc... clamantem: Ecce, Renovabo omnia.“ [La urmă... vei vedea apărând piatra filosofală, regele nostru și stăpân al tuturor stăpânilor, din tronul și încăperea mormântului său de sticlă, pe această scenă a lumii..., strigând: Iată, eu voi înnoi totul.] (KHUNRATH, *Amph. sap.*, p. 202 și urm.)

²⁰ Fac trimitere la textul citat în *Psychologie und Alchemie*, par. 456.

alchimică, după ce depuseseră o muncă preliminară scrierile (mai vechi) ale lui pseudo-DEMOCRIT cu concepția lor despre θεῖα φύσις (natura divină).²¹

Definiția pneumatică a lui *rex* a întrecut considerabil interpre-tarea sa ca aur. Pentru a da un exemplu: în *Lexicon Alchemiae* al lui RULAND din 1612, *rex* este explicat după cum urmează: „Rex, suflet spiritual al apelor, care umezește pământurile și i-a dat femeii din nou fântânilor de unde ea fusese extrasă, este *spiritus* în ape și un spirit de apă.“ Așadar, aici *rex* este încă sufletul divin, Osiris²² cel umed, o pneuma dătătoare de viață și fecundă și nicidcum în primul rând aurul fizic. Si mai tare se remarcă mistica regelui la HEN-RICUS KHUNRATH: „La urmă“, spune el, „după ce au trecut culoarea cenușei, albirea și îngălbenearea, vei vedea apărând piatra filosofală, regele nostru și stăpân al tuturor stăpânilor (Dominus Dominantium), din tronul și încăperea mormântului său de sticlă²³, pe această scenă a lumii, în corpul său glorificat, adică rege-narat (*regeneratum*) și mai mult decât desăvârșit, și anume ca granat strălucitor“²⁴ etc. În istoria apariției *lapis*-ului său KHUNRATH evocă și nașterea mystică a regelui: „Ruah Elohim“ (spiritul lui Dumnezeu) a pătruns în partea de jos și de mijloc (*meditullium*) a feciorelnicei *massa confusa* și a presărat acolo scânteile și razele fe-cundității sale. „Forma s-a imprimat (*forma informavit*) în aşa fel și sufletul cel mai pur a însuflare și a impregnat ceea ce era Tohu va

²¹ Cf. în acest sens fraza mult variată a lui DEMOCRIT [BERTHELOT, *Alch. grecs*, II, 1, 3, pp. 43–45]: „Natura se bucură de natură, natura înfrângé natura, natura stăpânește natura.“ Adevarul acestei fraze se confirmă într-un mod special în psihologia procesului de individuație.

²² Cf. în acest sens pasajul remarcabil din *Distinctio XIV* a *Allegoriae sapientum* (*Theatr. chem.*, 1622, V, p. 86): „Inquit quidam, venerare humiditates, reges namque sunt magnanimi iniuriam non patientes, parce ergo eis et eorum capta benevolentiam, et suis oculis tibi dabunt, ut quodvis ab eis habebis.“ [Anu-miți oameni spun să se venereze umiditățile, căci ele sunt regi încrezători, care nu îndură nicio nedreptate; crăță-i deci și captează bunăvoița lor, și ei îți vor dărui grația lor, așa încât vei obține de la ei tot ce vrei.]

²³ O parafrasare a retortei ca spațiu al renașterii.

²⁴ *Amph. sap.*, p. 202.

Bohu, cel vid și fără esență.“ A fost un „mysterium typicum“ (un mister „simbolic“), și anume conceperea „celui care menține și salvează atât macrocosmosul, cât și microcosmosul: cuvântul a devenit carne... și Dumnezeu s-a revelat în carne, spiritul lui Dumnezeu a apărut în trup. Acesta, fiul macrocosmosului... acela, fiul Domnului, omul-Dumnezeu... unul în uterul macrocosmosului, celălalt în uterul microcosmosului“ și de ambele dăți uterul era feciorelnic. „Iesuh Christi crucifixi, Salvatoris totius generis humani, id est Mundi minoris, in Naturae Libro, et seu Speculo, typus est, Lapis Philosophorum, Servator Mundi maioris.“ (Piatra înțeleptilor, cea care menține macrocosmosul, este în cartea sau oglinda naturii simbolul lui Isus Cristos crucificat, al Mântuitorului întregii seminții omenești, adică al microcosmosului.)²⁵ „Μακροκόσμου Φίλιος“ zămislit de pneuma divină (Ka-Mutef egiptean) este „consubstantialis similisque parenti“ (consubstanțial și similar cu creatorul). Spiritul său, ca și sufletul său, este universal, un „katholikon“. Sufletul său este o *scintilla* a sufletului lumii. „Lapis noster trinus existit et Unus, h. e. Triunus, videlicet Terrestris, Caelestis atque Divinus.“ (Piatra noastră este triplă și Una, adică întreită, și anume terestră, celestă și divină.) Această succesiune ne amintește de cea egipteană corespunzătoare: rege-Ka-zeu. Piatra întreită se compune din „trei substanțe diferite și distinse“, și anume „*sal*, *mercurius* și *sulphur*“²⁶.

3. TRANSFORMAREA REGEASCĂ

⁸ Așa cum arată deja mistica egipteană a regelui, *rex* este, ca orice arhetip, nu numai o imagine statică, ci înseamnă totodată un proces sau o desfășurare dinamică ce constă în faptul că purtătorul uman al misterului regelui este implicat în procesul enigmatic al în-

²⁵ Loc. cit., p. 197.

²⁶ Loc. cit., p. 198 și urm.

carnării divinității. Aceasta are loc la nașterea faraonului, la încoronare, la sărbătoarea Heb-Sed, în timpul perioadelor de domnie²⁷ și la moarte. Textele și imaginile aşa-numitelor „birth chambers“ ale templelor arată procrearea divină și nașterea faraonului sub forma cununiei mistică a mamei regine cu zeul-tată. Sărbătoarea Heb-Sed servește la punerea în legătură a Ka-ului regelui cu cultivarea pământului și probabil și la menținerea sau fortificarea lui.²⁸

²⁷ CAMPBELL, *The Miraculous Birth of King Amon-Hotep III*, p. 82: „The Coronation, which bestowed on the divine being, the king, the two crowns of Egypt, advanced him a step further than birth in the divine scale of life.“ [Încoronarea, care i-a acordat ființei divine, regale, cele două coroane ale Egiptului, l-a adus cu un pas mai înainte decât nașterea pe scara divină a vieții.]

²⁸ CAMPBELL, *loc. cit.*, p. 83. Descrierea sărbătorii Sed-Heb [numită în literatură citată de JUNG și Heb-Sed]: „The Anniversary of the Coronation seems to have been held as a Sed Festival, when the king was regarded as Osiris on earth.“ [Aniversarea încoronării pare să fi fost sărbătoare Sed, când regele era privit ca Osiris pe pământ.] „The king is not «dancing» or striding in presence of his Osiris-self, as if worshipping him... no, the striding is a movement in the ceremony, preparatory to his taking possession of the throne, which marks his complete Osirification — the last act of the Sed Festival.“ (p. 94) [Regele nu „danseză“ sau pășește în prezența Sinelui-Osiris al său, ca și cum l-ar diviniză... nu, pășirea este o mișcare în cadrul ceremoniei, în pregătirea luării sale în posesia tronului, care marchează completă sa Osirificare — ultimul act al sărbătorii Sed.] BREASTED (*Development of Religion and Thought in Ancient Egypt*, p. 39) remarcă despre sărbătoarea Heb-Sed: „One of the ceremonies of his feast symbolized the resurrection of Osiris, and it was possibly to associate the Pharaoh with the auspicious event that he assumed the rôle of Osiris.“ [Una dintre ceremoniile acestei sărbători o reprezinta învierea lui Osiris, și anume este posibil ca faraonul să fi preluat rolul lui Osiris, pentru a fi pus în legătură cu acest eveniment plin de bun augur.] Despre importanța lui Heb-Sed FRAZER spune (*The Golden Bough*, IV: „Adonis, Attis, Osiris“, p. 380): „The intention of the festival seems to have been to procure for the king a new lease of life, a renovation of his divine energies, a rejuvenescence.“ [Intenția sărbătorii pare să fi fost să-i procure regelui o prelungire a vieții, o înnoire a energiilor sale divine, o întinerire.] Pe inscripțiile de la Abydos se spune: „Începi să te înnoiești iarăși, și-e dat să inflorești din nou asemenea Tânărului zeu al lunii, devii iarăși Tânăr... ești renăscut în înnoirea sărbătorii Sed.“ (MORET, *Du Caractère religieux de la royauté pharaonique*, p. 255 și urm.) Sărbătoarea Sed era celebrată la 30 de ani o dată, pesemne în legătură cu pătrarele perioadei de 120 de ani a lui Sirius (= Isis), (cf. FRAZER, *ibidem*). Remarcabil este că de această sărbătoare